

DOI: 10.31648/kpp.8946

Dominika Marszelewska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0002-3602-6726

dominika.marszelewska@onet.pl

Skarga na czynności komornika sądowego

Uwagi wprowadzające

Naczelną regułą postępowania egzekucyjnego stanowi zasada formalizmu, która zobowiązuje komornika sądowego do dokonywania czynności we właściwej, przepisanej prawem formie. „Określenie przez ustawodawcę sztywnych ram formy czynności egzekucyjnych ma na celu ochronę praw i uczestników postępowania egzekucyjnego oraz zapewnia pieczę sądu nad prowadzonym przed komornikiem postępowaniem egzekucyjnym. Forma czynności dokonywana przez organ egzekucyjny pełni także funkcję dowodową w razie ewentualnej odpowiedzialności odszkodowawczej¹ za dokonanie przez komornika wadliwej czynności”². Postępowanie egzekucyjne, tak jak i inne rodzaje postępowań cywilnych, posiada odrębny system środków zaskarżenia³, które w postępowaniu egzekucyjnym tworzą środki zaskarżenia decyzji sądu oraz decyzji i czynności innych organów biorących udział w postępowaniu. Pojęcie „decyzja sądu” obejmuje wyłącznie postanowienia sądu. Zaskarżenie „decyzji i czynności innych organów” stanowią różne formy rozstrzygnięcia lub czynności organów biorących udział

---

¹Odpowiedzialność komornika za szkodę ma zawsze charakter osobisty, tzn. odpowiedzialność ponosi zawsze komornik, którego działanie lub zaniechanie działania spowodowało powstanie szkody, nie zaś komornik sprawujący urząd na dzień wytoczenia sprawy. Pociągnięcie komornika do odpowiedzialności wymaga ponadto, aby szkoda powstała w związku z wykonywaniem przez niego obowiązków ustawowych, a jego działanie było niezgodne z prawem. Szerzej: M. Brulińska, [w:] A. Marciniak, M. Michalska-Marciniak (red.), *Metodyka pracy komornika sądowego*, Sopot 2015, s. 121, 129.

²R. Kowalkowski, [w:] Z. Szczurek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Sopot 2005, komentarz do art. 809.

³Środkami zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym są m.in.: skarga na czynności komornika, zażalenie na postanowienie sądu, skarga na orzeczenie referendarza sądowego, zarzuty na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji.

w postępowaniu egzekucyjnym (komornik, zarządca, referendarz sądowy)⁴. Środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym mają swoją specyfikę, albowiem nie tylko zmierzają do uchylecia bądź zmiany czynności decyzyjnych organu procesowego lub egzekucyjnego, ale mogą dotyczyć także czynności niebędących czynnościami decyzyjnymi⁵.

Skarga na czynności komornika to jedna z ważniejszych instytucji sądowego postępowania egzekucyjnego. Stanowi szczególny środek zaskarżenia pozwalający sądowi na kontrolę procedowania przez komornika oraz ewentualne usuwanie uchybień w formie postanowienia wydanego przez sąd⁶. Szczególnie istotną funkcją tej instytucji jest zabezpieczenie przez ustawodawcę prawidłowego przebiegu postępowania egzekucyjnego oraz zapewnienie stronom poczucia gwarancji ich praw. Funkcja ta wpływa na kształtowanie się w sposób prawidłowy postaw emocjonalnych stron postępowania oraz innych uczestników. Strona, której prawo gwarantuje możliwość zaskarżenia czynności komornika sądowego, będzie miała większe poczucie pewności w stosunku do prawa, jak i do komornika⁷. Niemniej jednak istnienie instytucji skargi na czynność komornika ma również pozytywny wpływ na pracę komorników sądowych. Jest to ważne w sytuacjach wątpliwości organu egzekucyjnego co do prawidłowego rozumowania prawa bądź istnienia rozbieżności w jego interpretacji. W wskazanej sytuacji sąd, rozpatrując skargę na czynności komornika, umożliwi mu uniknięcie znacznie bardziej dotkliwych dla niego konsekwencji⁸. Obok podstawowej funkcji skargi na czynność komornika, którą jest wskazana funkcja korygująca, istnieje jeszcze funkcja zapewnienia poczucia bezpieczeństwa dłużnikowi oraz funkcja ochrony komornika⁹. Problematyka związana ze skargą na czynności komornika jest nader istotna, gdyż zakłócenie prawidłowego toku postępowania egzekucyjnego wiąże się często z naruszeniem przez komornika sądowego praw wierzyciela lub dłużnika bądź też osób trzecich¹⁰.

Skarga na czynności komornika – zagadnienia węzłowe

Zgodnie z art. 767 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego¹¹ na czynności komornika przysługuje skarga do sądu rejonowego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Dotyczy to także zaniechania przez komornika dokonania czynności. W tym miejscu należałoby

⁴Szerzej: H. Pietrzykowski, [w:] T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 5: *Postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2016, s. 56.

⁵Szerzej: J. Jankowski, [w:] K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, Warszawa 1997, s. 891–892.

⁶K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986, s. 199.

⁷J. Nowak, *Uwagi dotyczące ewolucji skargi na czynności komornika z art. 767 k.p.c.*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2020, nr 3, s. 8 i nast.

⁸Ibidem.

⁹Szerzej: S. Cieślak, [w:] J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2: *Komentarz do art. 730–1217*, Warszawa 2015, s. 167.

¹⁰Szerzej na temat naruszeń prawa w toku postępowania egzekucyjnego por. M. Korobłowski, *Skarga na czynności komornika jako środek zaskarżenia zabezpieczający prawidłowy przebieg postępowania egzekucyjnego*, [w:] S.M. Grochalski (red.), *Kategoria bezpieczeństwa w prawnym wymiarze Unii Europejskiej*, Dąbrowa Górnicza 2013, s. 179.

¹¹T.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805, dalej: k.p.c.

spróbować zdefiniować pojęcie „czynności komornika”. W doktrynie określano czynności egzekucyjne w różny sposób. Franciszek Kruszelnicki nazwał czynności egzekucyjne czynnościami podjętymi przez organy państwowe wierzyciela i dłużnika¹². Natomiast Władysław Siedlecki pojęcie „czynności egzekucyjne” odnosił do czynności dokonywanych przez organ egzekucyjny, właściwy do rozpoznania spraw egzekucyjnych, o ile potrafią wywołać skutki prawne w konkretnej sprawie egzekucyjnej¹³. Podobny pogląd wyraził Zdzisław Świeboda, który rozumiał czynności egzekucyjne jako akty prawne organów egzekucyjnych podejmowane w toku egzekucji w celu osiągnięcia skutku polegającego na realizacji tytułu wykonawczego¹⁴. Andrzej Marciniak zdefiniował to pojęcie jako czynności organów egzekucyjnych, dokonywane w toku postępowania egzekucyjnego oraz w będącym jego następstwem postępowaniu podziałowym¹⁵.

Przyjąć zatem należy, że pojęcie „czynności komornika” użyte w art. 767 § 1 k.p.c. nie jest równoważne z czynnościami egzekucyjnymi podejmowanymi przez komornika, albowiem stanowi ono pojęcie szersze. Przedmiotem skargi może być zatem działanie komornika podjęte przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego (np. wezwanie wierzyciela do uiszczenia zaliczki na czynności) czy też czynności komornika dokonane w sytuacji, gdy nie dochodzi do wszczęcia postępowania egzekucyjnego (np. zwrot wniosku wierzyciela o wszczęcie egzekucji na skutek nieuzupełnienia braków formalnych). Możliwe jest również zaskarżenie czynności komornika dokonanych po zakończeniu postępowania (np. postanowienia ustalające koszty egzekucyjne). Środek ten służy więc kontroli działania wyłącznie komornika sądowego, a nie innych podmiotów w postępowaniu egzekucyjnym, w szczególności sądu, dłużnika zajętej wierzytelności czy też zarządcy nieruchomości¹⁶.

Przedmiotem skargi może być czynność komornika zarówno o charakterze decyzyjnym (postanowienie, przybicie w egzekucji z ruchomości), jak i pozostałe czynności nie mające charakteru decyzyjnego¹⁷. Oczywiście mowa tu o czynnościach dotyczących sfery prawnej podmiotów prawa cywilnego, nie zaś czynności pozostających poza tą sferą (np. dotyczących biurowości kancelarii komornika, sprawozdawczości czy też działań podejmowanych w stosunku do pracowników kancelarii komornika sądowego). Osoba uprawniona do złożenia skargi może z tego uprawnienia skorzystać każdorazowo, jeśli uzna, że działanie komornika w toku postępowania egzekucyjnego

¹²Zob. F. Kruszelnicki, *Środki prawne w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym*, „Nowy Proces Cywilny” 1933, nr 18, s. 545.

¹³W. Siedlecki, *Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1975, s. 1080. Tak też: E. Wengerek, *Pojęcie, przedmiot i przesłanki postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego. Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, Wrocław 1974, s. 342.

¹⁴Z. Świeboda, *Pojęcie i rodzaj czynności egzekucyjnych sądu*, „Palestra” 1976, nr 10, s. 4; idem, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Warszawa 1994, s. 36.

¹⁵A. Marciniak, *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2008, s. 82–83; idem, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 26 i nast.

¹⁶Odmienne stanowisko: T. Dutka, *Nadzór judykacyjny a nadzór służbowy nad czynnościami komornika*, [w:] K. Korzan (red.), *Studia z procesu cywilnego*, Katowice 1986, s. 111 i nast.; K. Korzan, *Sądowe postępowanie...*, s. 176 i 203.

¹⁷S. Cieslak, [w:] J. Jankowski (red.), op. cit., s. 183.

jest błędne. Ustawodawca jedynie w wyjątkowych przypadkach wyłącza możliwość złożenia takiej skargi. Po pierwsze, zgodnie z art. 767 § 1¹ k.p.c. „skarga nie przysługuje na zarządzenie komornika o wezwaniu do usunięcia braków pisma, na zawiadomienie o terminie czynności oraz na uiszczenie przez komornika podatku od towarów i usług”. Kolejno, w myśl art. 870 § 1 k.p.c. skarga nie przysługuje na przybicie ruchomości ulegających szybkiemu zepsuciu. Ponadto skarga nie przysługuje, gdy w danym przypadku ustawa przewiduje inny środek zaskarżenia¹⁸. W doktrynie wskazuje się, że skarga nie przysługuje, gdy środek ten nie może zapewnić skarżącemu ochrony prawnej (np. skarga na przeprowadzenie przeszukania dokonanego przez osobę płci odmiennej¹⁹).

Konkludując, przedmiot skargi ujętej w art. 767 § 1 k.p.c. stanowią szeroko rozumiane czynności dokonywane przez komornika w toku całego postępowania egzekucyjnego. Co warto podkreślić, niektóre czynności komornika, ze względu na ich charakter, wyłączone są spod zakresu tego środka zaskarżenia. Można więc poczynić zastrzeżenia, że przedmiotem skargi mogą być wyłącznie czynności komornika odnoszące się do sfery prawnej stron postępowania egzekucyjnego, innych uczestników oraz osób trzecich²⁰.

Jak wcześniej podkreślono, skarga przysługuje także na zaniechanie przez komornika dokonania czynności. Ustawodawca w art. 767 § 1 zd. 2 k.p.c. posłużył się określeniem „zaniechanie”²¹. Wieloznaczność tego terminu może powodować szereg nieporozumień²². W praktyce przejawia się to nierozróżnianiem w sposób należyty „zaniechania dokonania czynności” i „bezczynności komornika”²³. Zaniechanie czynności w rozumieniu wskazanego przepisu należy traktować jako zaniechania dokonania czynności w postępowaniu egzekucyjnym, które dla zabezpieczenia prawidłowego toku sprawy i praw uczestników winny być dokonane (np. zawiadomienie dłużnika o wszczęciu postępowania egzekucyjnego). Regulacja ta jest specyficzna w systemie środków zaskarżenia. Zdaje się, że wskazane unormowanie wprowadzono z uwagi na rolę, jaką

¹⁸ Przykładowo art. 1027 k.p.c., który przewiduje w przypadku planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji możliwość wniesienia zarzutów.

¹⁹ Pogląd ten nie jest jednak powszechnie akceptowalny, gdyż podnosi się, że w opisywanym przypadku interes wymiaru sprawiedliwości przemawia za uchyleniem wadliwej czynności, choćby przywrócenie stanu poprzedniego nie było możliwe w trybie egzekucyjnym. Tak też: J. Misztal-Konecka, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 296.

²⁰ A. Cudak, *Skarga na czynności komornika*, Sopot 2015, s. 54.

²¹ Sąd Najwyższy wskazał, że użyty w art. 767 § 1 zd. 2 termin „zaniechanie” nie obejmuje pojęcia bezczynności prowadzącej do przewlekłości postępowania, na którą nie służy ani skarga na czynności komornika, ani żaden inny środek prawny. Powołując się na pogląd doktryny okresu międzywojennego, Sąd Najwyższy uznał, że poprzez zaniechanie należy rozumieć zaniedbanie dokonania dodatkowych czynności w toku egzekucji, które dla zabezpieczenia praw uczestników należało dokonać – zob. wyrok SN z 14 czerwca 1973 r., sygn. akt I CR 250/73, OSNC 1974, Nr 6, poz. 110.

²² Interpretacji terminu „zaniechanie” dokonał Z. Ziębiński, *Logiczne podstawy prawoznawstwa*, Warszawa 1966, s. 48–50.

²³ W przypadku „bezczynności komornika” właściwym trybem przeciwdziałania uchybieniom jest droga nadzoru administracyjnego sprawowana przez prezesa sądu rejonowego, przy którym działa komornik, względnie nadzoru korporacyjnego czy też skarga na przewlekłość postępowania egzekucyjnego.

pełni skarga na czynności komornika w postępowaniu egzekucyjnym. Naruszenie praw uczestnika postępowania egzekucyjnego może nastąpić bowiem nie tylko poprzez działania komornika, lecz także wskutek ich zaniechania.

Legitymacja do wniesienia skargi na czynności komornika została uregulowana w art. 767 § 2 k.p.c. Uprawnienie to przysługuje stronom czy też innym uczestnikom postępowania egzekucyjnego oraz osobom trzecim. Warunkiem posiadania przez określony podmiot uprawnienia do wniesienia skargi jest naruszenie lub zagrożenie jego praw wskutek czynności dokonanej przez komornika bądź z uwagi na zaniechanie dokonania czynności. W konsekwencji krąg podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi na czynności komornika jest następujący: wierzyciele, dłużnicy, uczestnicy postępowania, prokurator²⁴, Rzecznik Praw Obywatelskich²⁵, Rzecznik Praw Dziecka²⁶, organizacja pozarządowa²⁷ oraz osoby trzecie, o ile ich prawa zostały naruszone bądź zagrożone²⁸. Ograniczenie kręgu osób do wniesienia skargi unormowane zostały w art. 870 § 1 k.p.c.²⁹

Reasumując, o legitymacji decyduje stan naruszenia bądź zagrożenia prawa składającego skargę, co odpowiada pojęciu istnienia interesu prawnego dla wniesienia tego środka zaskarżenia, stanowiącego wymóg także dla innych tego rodzaju środków³⁰.

Zasadniczym warunkiem dopuszczalności każdego środka zaskarżenia, w tym skargi na czynności komornika sądowego, jest zachowanie terminu do wniesienia tego środka. Ustawodawca określił terminy do wniesienia skargi na czynności komornika w treści art. 767 § 4 k.p.c., jednocześnie różnicując sposób ich obliczania w zależności od okoliczności stanowiących podstawę złożenia skargi. W odniesieniu do osób trzecich posiadających interes prawny do złożenia skargi na czynności komornika, które nie są zawiadamiane o czynnościach w postępowaniu egzekucyjnym, bieg terminu do wniesienia skargi należy liczyć od dnia powzięcia przez nie wiadomości o określonej czynności bądź od dnia jej zaniechania przez komornika³¹. Nie budzi wątpliwości fakt, że termin do wniesienia skargi na czynności komornika ma charakter ustawowy i procesowy, zatem mają do niego zastosowanie przepisy ogólne regulujące kwestie przywrócenia terminu (art. 168 k.p.c.). Specyfika postępowania egzekucyjnego wskazuje jednak, że nie zawsze instytucja przywrócenia terminu odniesie zamierzony skutek np. w stosunku do czynności nieodwracalnych, choćby zbycia przez komornika sądowego zajętej rzeczy.

²⁴ Art. 7 k.p.c.

²⁵ Art. 14 pkt 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 627).

²⁶ Art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 292).

²⁷ Art. 60 § 2 w zw. z art. 62 k.p.c.

²⁸ Zob. A. Cudak, [w:] A. Marciniak, K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3: *Komentarz art. 730–1088*, Warszawa 2015, s. 182.

²⁹ Regulacja zawarta w przepisie art. 870 wprowadza instytucję skargi na udzielenie przybicia, która uregulowana jest w sposób szczególny, odbiegający zakresem podmiotowym i przedmiotowym od regulacji skargi na czynności komornika określonej w art. 767. Legitymację do wniesienia skargi na przybicie użyczyli tylko wierzycieli i dłużnik.

³⁰ Uchwała SN z 28 lutego 1992 r., sygn. akt III CZP 5/92, OSNC 1992, Nr 9, poz. 157.

³¹ K. Flaga-Gieruszyńska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2022, s. 1602.

Skarga na czynności komornika winna być wniesiona na piśmie, poza wyjątkami określonymi w ustawie (art. 870 § 1 i art. 986 k.p.c.³²). Z dniem 8 września 2016 r. wprowadzono również możliwość składania wniosków i oświadczeń, w tym też skarg na czynności komornika sądowego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, co stanowi konsekwencję zmiany art. 125 § 21 zd. 1 k.p.c.³³ Na domiar tego z dniem 1 stycznia 2019 r. wprowadzono zmiany, które umożliwiają złożenie skargi na czynności komornika w formie pisemnej na formularzu urzędowym, co wynika z treści art. 767 § 3¹ k.p.c. Stanowi to jednak rozwiązanie fakultatywne, zależne od woli składającego skargę. Z drugiej zaś strony ustawodawca nałożył na komornika sądowego obowiązek doręczenia wskazanego formularza dłużnikowi przy pierwszej czynności egzekucyjnej oraz stronom i uczestnikom obecnym podczas czynności dokonywanej poza kancelarią, chyba że czynność ta podlega zaskarżenia w formie ustnej. Wprowadzenie formularzy urzędowych skargi na czynności komornika winno ułatwić zainteresowanym wnoszenie tego środka i może wpłynąć na znaczący spadek liczny skarg dotkniętych brakami formalnymi. Rozwiązanie to wydaje się jednak kontrowersyjne, albowiem może zachęcić do wypełnienia i przesłania formularza nawet w odniesieniu do czynności wykonanych w sposób prawidłowy, a jedynie w celu utrudnienia prowadzonych czynności komornika sądowego bądź też przedłużenia postępowania egzekucyjnego. Wykonując delegację ustawową ujętą w art. 767 § 3³ k.p.c., 23 listopada 2018 r. Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępnienia urzędowego formularza skargi na czynności komornika³⁴. Akt ten określa wzór formularza, przewidując jednocześnie w treści § 3, że formularz ten udostępnia się nieodpłatnie w kancelariach komorniczych i w budynkach wszystkich sądów okręgowych i rejonowych oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości i sądów powszechnych.

W myśl art. 767 § 5 k.p.c. skargę wnosi się do komornika, który dokonał zaskarżonej czynności lub zaniechał jej dokonania. Wniesienie skargi z zachowaniem formy pisemnej może nastąpić albo bezpośrednio w kancelarii komornika sądowego, którego czynność jest skarżona, albo w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe³⁵ lub w placówce pocztowej operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej zgodnie z art. 165 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Skutek wniesienia skargi do komornika ma także jej złożenia przez żołnierza w dowództwie jednostki wojskowej, przez członka załogi polskiego statku morskiego – u kapitana

³²Odmienne: S. Dalka, *Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające. Komentarz*, Gdańsk 1994, s. 68; E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, t. 1, Warszawa 1994, s. 123; F. Kruszelnicki, op. cit., s. 545. Wskazani przedstawiciele doktryny uważają, że skarga może być złożona w formie pisemnej bądź ustnej. Dla uzasadnienia powoływano się na treść art. 760 § 1 k.p.c., który stanowi, że wnioski i oświadczenia w postępowaniu egzekucyjnym składa się, według wyboru składającego, na piśmie albo ustnie do protokołu.

³³Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny, ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311 ze zm.).

³⁴Dz.U. z 2018 r., poz. 2296.

³⁵T.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 896.

statku, przez osobę odbywającą karę pozbawienia wolności – w administracji zakładu karnego, co wynika z treści art. 165 § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Komornik w terminie trzech dni od dnia otrzymania skargi sporządza uzasadnienie zaskarżonej czynności, o ile nie zostało ono sporządzone wcześniej, albo uzasadnienie przyczyn jej zaniechania i przekazuje je wraz ze skargą oraz aktami sprawy do właściwego sądu, chyba że skargę w całości uwzględnia. O uwzględnieniu skargi komornik zawiadamia skarżącego i zainteresowanych, których uwzględnienie skargi dotyczy. Zagadnieniem budzącym wątpliwości jest to, czy komornik jest uprawniony do kontroli formalnej skargi. Należy przyjąć, że organ egzekucyjny pełni tutaj jedynie funkcję pośrednika. Poza czynnościami jasno wskazanymi w treści art. 767 § 5 k.p.c. komornik na tym etapie postępowania nie może dokonywać kontroli w zakresie braków formalnych skargi, terminu jej wniesienia czy legitymacji³⁶. W związku z powyższym komornik będzie zobligowany do przekazania skargi sądowi, która bez żadnych wątpliwości będzie podlegać odrzuceniu³⁷.

Co do zasady skargę rozpoznaje sąd właściwy ze względu na siedzibę kancelarii komornika, a więc sąd, przy którym dany komornik został powołany. Wyjątek stanowi sytuacja, kiedy skarga dotyczy postępowań wszczętych przed 1 stycznia 2019 r. Zgodnie z art. 298 ust. 4 w zw. z art. 306 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych³⁸ skargę wraz z aktami sprawy oraz sporządzonym uzasadnieniem komornik przekazuje sądowi, który byłby właściwy według wcześniej obowiązujących przepisów ukształtowanych w następujący sposób: co do zasady jeżeli postępowanie egzekucyjne prowadził komornik zgodnie z właściwością ogólną, właściwym sądem był sąd, przy którym komornik ten działał. Odmiennie kształtowała się sytuacja, gdy postępowanie egzekucyjne prowadził komornik, który został wybrany przez wierzyciela na podstawie nieobowiązującego przepisu art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji³⁹. W drugiej sytuacji sądem właściwym do rozpoznania skargi na czynności komornika był sąd właściwy miejscowo według przepisów ogólnych, a zatem ten, przy którym działał komornik właściwy według przepisów k.p.c. do przeprowadzenia tej czynności, nie zaś ten, którego wybrał wierzyciel. Należy zaznaczyć, że nieobowiązująca regulacja art. 8 ust. 5 u.k.s.e. dawała możliwość wierzycielowi wyboru komornika na terenie całego kraju⁴⁰. Co jednak znaczące, we wszystkich obecnie prowadzonych postępowaniach egzekucyjnych, niezależnie od daty ich wszczęcia, skargę wnosi się do komornika sądowego, który dokonał skarżonej czynności lub zaniechał czynności, do której był zobowiązany.

³⁶ A. Cudak, [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 4: *Komentarz art. 730–1095*¹, Warszawa 2020, s. 312.

³⁷ Tak też: I. Kunicki, *Ustosunkowanie się komornika do skargi na jego czynności*, [w:] J. Misztal-Konecka (red.), *Środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym. Zbiór studiów*, Sopot 2017, s. 57 i nast.

³⁸ T.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 590, dalej: u.k.s.

³⁹ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1309, dalej: u.k.s.e.

⁴⁰ Zob. E. Jaceczko, [w:] O.M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Międzynarodowe postępowanie cywilne. Sąd polubowny (arbitrażowy). Komentarz aktualizowany*, 2023, Lex, art. 767.

Jak stanowi treść art. 767 § 6 k.p.c., w sytuacji stwierdzenia oczywistego naruszenia prawa przez komornika, sąd, wydając postanowienie o uwzględnieniu skargi, stosownie do okoliczności, może go obciążyć kosztami postępowania wywołanego skargą. Jednak, co warte podkreślenia, nawet w przypadku uznania, że komornik dopuścił się oczywistego naruszenia prawa, sąd nie jest obowiązany obciążeniem strony przegrywającej sprawę kosztami tego postępowania poniesionymi przez skarżącego. Ma możliwość orzec o kosztach w inny sposób, aniżeli zgodny z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, np. na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie sądu ma więc w tym zakresie charakter fakultatywny i pozostaje uzależnione od spełnienia dość ocennej i subiektywnej przesłanki w postaci oczywistego naruszenia prawa przez komornika. Naruszenie to musi mieć zatem postać kwalifikowaną. Decyzja sądu w tym zakresie może być kwestionowana w drodze zażalenia zarówno przez strony, jak i komornika sądowego⁴¹. W tym miejscu należy wskazać, że termin uchybienia „oczywistego” to sytuacje dostrzegalne *prima facie*, niewymagające dogłębnej analizy aspektów prawnych i faktycznych danego zdarzenia. Z oczywistym naruszeniem przepisów prawa będziemy mieć do czynienia wtedy, gdy komornik stosuje przepisy niezgodne z powszechnie przyjmowanymi regułami wykładni prawa, jeśli efekt stosowania tych reguł jest jednoznaczny. Oczywistym naruszeniem przepisów będzie też zastosowanie przepisu nieobowiązującego lub niezastosowanie przepisu, który nie został uchylony⁴². Co istotne, jak wynika z regulacji ustrojowych, w przypadku stwierdzenia oczywistego naruszenia prawa przez komornika sąd obligatoryjnie sygnalizuje ten fakt prezesowi właściwego sądu rejonowego w myśl art. 166 ust. 2 u.k.s. Przedmiotowy przepis ma charakter nakazujący, nie pozostawiając sądowi sprawującemu nadzór judykacyjny nad komornikiem żadnego luzu decyzyjnego⁴³. Ponadto sąd winien rozpoznać skargę w zakresie wskazanym przez skarżącego, lecz może wyjść poza granicę zaskarżenia, do czego został uprawniony w treści art. 759 § 2 k.p.c.

Podsumowanie

Skarga na czynności komornika sądowego stanowi podstawowy środek zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym, jak również element nadzoru sądu nad działalnością komornika. Adresatem skargi jest komornik, który dokonał zaskarżonej czynności bądź też zaniechał jej dokonania. Komornik po wpływie skargi i zapoznaniu się z zarzutami w niej zawartymi ma następujące możliwości: uwzględnić skargę w całości i dokonać reasumpcji zaskarżonej czynności bądź dokonać czynności zaniechanej. Komornik, wydając postanowienie o uwzględnieniu skargi, ma obowiązek zawiadomić

⁴¹ O. Marcewicz, [w:] A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do wybranych przepisów nowelizacji 2019, 2019*, Lex, art. 767.

⁴² M. Lewandowski, *Możliwość obciążenia komornika kosztami postępowania skargowego – wybrane zagadnienia na tle wykładni art. 767 § 6 k.p.c.*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2020, nr 3, s. 19–30.

⁴³ Szerzej: J. Derlatka, *Obciążenie komornika kosztami postępowania wywołanego skargą na podstawie art. 767 § 6 k.p.c.*, „Państwo i Prawo” 2023, nr 1, s. 95–110.

skarżącego oraz osoby zainteresowane, których uwzględnienie skargi dotyczy, w tym strony postępowania egzekucyjnego. Komornik ma prawo także częściowo uwzględnić skargę, a w zakresie, w jakim jej nie uwzględnia, sporządzić uzasadnienie i przekazać je wraz z aktami egzekucyjnymi do sądu właściwego do jej rozpoznania. W przypadku gdy w ocenie organu egzekucyjnego skarga nie zasługuje na uwzględnienie, komornik w terminie trzech dni od otrzymania skargi sporządza pisemne uzasadnienie zaskarżonej czynności bądź wskazuje przyczyny zaniechania dokonania czynności i przekazuje skargę wraz z aktami sprawy do sądu właściwego do jej rozpoznania. Zgodnie z poglądem wyrażonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego⁴⁴, sąd rozpoznający skargę na czynności komornika działa jako sąd pierwszej instancji. Pogląd, według którego sąd rozpoznający skargę na czynność komornika działa jako sąd drugiej instancji, jest niemożliwy do zaakceptowania z tego względu, że w przypadku odrzucenia skargi zażalenie na postanowienie o odrzuceniu skargi rozstrzygałby sąd okręgowy jako sąd trzeciej instancji. Takie rozwiązanie byłoby sprzeczne z istotą obowiązującego systemu środków zaskarżenia oraz instancyjności postępowania cywilnego⁴⁵.

Zmianę przepisów co do sposobu wnoszenia skargi na czynności komornika należy ocenić pozytywnie, bowiem powinna zlikwidować problemy związane z przekazywaniem skargi między sądami, w przypadku złożenia jej do sądu niewłaściwego do jej rozpoznania. Konieczność taka może jednak wystąpić w przypadku, gdy komornik skieruje ją do sądu niewłaściwego według art. 298 ust. 4 u.k.s. W tej sytuacji należy odwołać się do stanowiska Sądu Najwyższego⁴⁶, który stwierdził, że skarga na czynności komornika wniesiona do sądu niewłaściwego winna zostać przekazana sądowi właściwemu postanowieniem. Z kolei skarga wniesiona do sądu niewłaściwego miejscowo przed upływem przepisanej terminu uważa się za wniesioną z zachowaniem terminu. Jednak w opinii autorki obowiązek doręczenia formularzy skarg, nawet w przypadku gdy dany podmiot nie ma zamiaru czy interesu prawnego zaskarżyć danej czynności, należy ocenić negatywnie. Doręczenia przez komornika wskazanych formularzy może przyczynić się do zwiększenia liczby skarg na czynności komornika sądowego. *De lege ferenda* lepszym rozwiązaniem byłoby nałożenie na komorników obowiązku doręczenia formularzy tylko gdy strona lub uczestnik postępowania egzekucyjnego o to wnosi. Nie należy wykluczyć sytuacji, gdy strona lub uczestnik, otrzymując formularz wraz z pouczeniem, mimo braku przeświadczenia o wadliwości czynności, będzie uważać, że taką skargę należy złożyć.

⁴⁴Postanowienie SN z 21 maja 2010 r., sygn. akt III CZP 28/10, OSNC 2011, Nr 1, poz. 10.

⁴⁵Tak też: A. Adamczuk, [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, t. 2: Art. 478–1217, 2022, Lex, art. 767.

⁴⁶Uchwała SN z 5 listopada 2014 r., sygn. akt III CZP 73/14, OSNC 2015, Nr 7–8, poz. 84.

BIBLIOGRAFIA**Literatura**

- Adamczuk A., [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, t. 2: Art. 478–1217, 2022, Lex.
- Brułińska M., [w:] A. Marciniak, M. Michalska-Marciniak (red.), *Metodyka pracy komornika sądowego*, Sopot 2015.
- Cieślak S., [w:] J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2: *Komentarz do art. 730–1217*, Warszawa 2015.
- Cudak A., [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 4: *Komentarz art. 730–10951*, Warszawa 2020.
- Cudak A., [w:] A. Marciniak, K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3: *Komentarz art. 730–1088*, Warszawa 2015.
- Cudak A., *Skarga na czynności komornika*, Sopot 2015.
- Dalka S., *Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające. Komentarz*, Gdańsk 1994.
- Derlatka J., *Obciążenie komornika kosztami postępowania wywołanego skargą na podstawie art. 767 § 6 k.p.c.*, „Państwo i Prawo” 2023, nr 1.
- Dutka T., *Nadzór judykacyjny a nadzór służbowy nad czynnościami komornika*, [w:] K. Korzan (red.), *Studia z procesu cywilnego*, Katowice 1986.
- Flaga-Gieruszyńska K., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2022.
- Jaceczko E., [w:] O.M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Międzynarodowe postępowanie cywilne. Sąd polubowny (arbitrażowy). Komentarz aktualizowany*, 2023, Lex.
- Jankowski J., [w:] K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, Warszawa 1997.
- Korobłowski M., *Skarga na czynności komornika jako środek zaskarżenia zabezpieczający prawidłowy przebieg postępowania egzekucyjnego*, [w:] S.M. Grochalski (red.), *Kategoria bezpieczeństwa w prawnym wymiarze Unii Europejskiej*, Dąbrowa Górnicza 2013.
- Korzan K., *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986.
- Kowalkowski R., [w:] Z. Szczurek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Sopot 2005.
- Kruszelnicki F., *Środki prawne w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym*, „Nowy Proces Cywilny” 1933, nr 18.
- Kunicki I., *Ustosunkowanie się komornika do skargi na jego czynności*, [w:] J. Misztal-Konecka (red.), *Środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym. Zbiór studiów*, Sopot 2017.
- Lewandowski M., *Możliwość obciążenia komornika kosztami postępowania skargowego – wybrane zagadnienia na tle wykładni art. 767 § 6 k.p.c.*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2020, nr 3.

- Marcewicz O., [w:] A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do wybranych przepisów nowelizacji 2019*, 2019, Lex.
- Marciniak A., *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2008.
- Marciniak A., *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Misztal-Konecka J., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019.
- Nowak J., *Uwagi dotyczące ewolucji skargi na czynności komornika z art. 767 k.p.c.*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2020, nr 3.
- Pietrzykowski H., [w:] T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 5: *Postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2016.
- Siedlecki W., *Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1975.
- Świeboda Z., *Pojęcie i rodzaj czynności egzekucyjnych sądu*, „Palestra” 1976, nr 10.
- Świeboda Z., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Warszawa 1994.
- Wengerek E., *Pojęcie, przedmiot i przesłanki postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego. Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, Wrocław 1974.
- Wengerek E., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, t. 1, Warszawa 1994.
- Ziębiński Z., *Logiczne podstawy prawoznawstwa*, Warszawa 1966.

Akty prawne

- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 listopada 2018 r. w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępnienia urzędowego formularza skargi na czynności komornika (Dz.U. z 2018 r., poz. 2296).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805).
- Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 627).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1309).
- Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 292).
- Ustawa z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 896).
- Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny, ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311 ze zm.).
- Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2224).

Orzecznictwo

- Postanowienie SN z 21 maja 2010 r., sygn. akt III CZP 28/10, OSNC 2011, Nr 1, poz. 10.
- Uchwała SN z 28 lutego 1992 r., sygn. akt III CZP 5/92, OSNC 1992, Nr 9, poz. 157.
- Uchwała SN z 5 listopada 2014 r., sygn. akt III CZP 73/14, OSNC 2015, Nr 7-8, poz. 84.
- Wyrok SN z 14 czerwca 1973 r., sygn. akt I CR 250/73, OSNC 1974, Nr 6, poz. 110.

Complaint about bailiff's actions

Summary

A complaint against a bailiff's actions is one of the most important institutions of judicial enforcement proceedings. It is a special means of appeal, which allows the court to control the proceedings by the bailiff and, if necessary, to remove irregularities in the form of a decision issued by the court. A particularly important function of this institution is to secure the proper course of enforcement proceedings by the legislator and to provide the parties with a sense of guarantee of their rights. The article discusses the institution of a complaint against the bailiff's actions, the manner of its submission, the deadline, actions subject to appeal, at the same time indicating possible motives for the decision.

Keywords: execution, bailiff, enforcement proceedings, complaint, debtor, creditor